

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

หลักเกณฑ์ในเรื่องการปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายไทยนั้น มีข้อที่เป็นปัญหาอันก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมและความไม่เป็นธรรมต่อบุคคลในสังคมเพราะบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาในการปล่อยชั่วคราวไว้อย่างกว้าง ซึ่งถ้าหากใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจปราศจากเหตุผลไม่มีการควบคุมตรวจสอบก็ส่งผลกระทบต่อประชาชนได้

การที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่อนุญาตนั้น มีหลักกฎหมายและข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยฯ และระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวฯ กำหนดแนวทางในการพิจารณาไว้อย่างชัดเจน แต่การจะสั่งอนุญาตหรือไม่ ก็ต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเรียกหลักประกันเพื่อป้องกันการหลบหนีของจำเลย ซึ่งไม่สามารถแก้ปัญหาการหลบหนีได้

การกำหนดประเภทของการประกันและหลักประกันก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคกันเพราะจำเลยแต่ละคนย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่ากัน เกิดความเหลื่อมล้ำในทางปฏิบัติ หากศาลเรียกหลักประกันจำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมสามารถหาหลักประกันมาให้ศาล ได้ทันเวลาที่กำหนด แต่หากจำเลยมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีย่อมไม่สามารถหาหลักประกันมาได้ ทำให้ไม่ได้รับโอกาสในการปล่อยตัวชั่วคราวทำให้สูญเสียอิสรภาพไปช่วงขณะและไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานมาต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้ การปล่อยชั่วคราวเป็นสิทธิที่จำเลยสามารถร้องขอได้ แต่การสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนั้นเป็นการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคดีของศาลที่ต้องพิจารณาตามพฤติการณ์แห่งคดีและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่จำเลยควรได้รับประกอบกับผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นหากจำเลยหลบหนีหรือไปกระทำความผิดกฎหมายอีก

เนื่องจากปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมของไทยได้มีการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบังคับในบางหน่วยงานและมีกฎหมายบัญญัติให้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการ

ปล่อยชั่วคราวแล้ว ประกอบกับศาลซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการปล่อยตัวชั่วคราวมักจะใช้ดุลพินิจโดยมี ประกันและหลักประกันเป็นเงื่อนไขในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเสียเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ เป็นมาตรการในการยับยั้งการหลบหนีของจำเลย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ และส่งผลกระทบต่อจำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่าง เต็มที่ รัฐจึงต้องมีทางเลือกให้กับกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีเพื่อให้เข้าถึงกระบวนการ ยุติธรรมได้ ซึ่งหากมีการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวก็จะเป็นอีกทางเลือก หนึ่งที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวได้ไม่มากนัก

การนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวนั้น แม้ขณะนี้ตามระเบียบราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่า ด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 มิได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องการใช้เครื่องมือ อิเล็กทรอนิกส์ไว้โดยตรง แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคสาม บัญญัติว่า “ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะ กำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าผู้ถูกปล่อย ชั่วคราวมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอม จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้นมี พฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น” ดังนั้น การ กำหนดให้จำเลยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นการกระทำเพื่อป้องกันการหลบหนีของจำเลยตามที่ บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวนั่นเอง ซึ่งเป็นเรื่องที่ศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวได้

แต่อย่างไรก็ตาม การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์อาจกระทบหรือเกิดความไม่สะดวกต่อการ ใช้ชีวิตประจำวันของจำเลยได้ จึงสมควรที่จะนำมาใช้กับจำเลยที่สมัครใจและให้ความยินยอมในการ ใช้จริงๆเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามตอนท้ายของบทบัญญัติในมาตรา 108 วรรคสามที่แก้ไขใหม่นั้น และ จำเลยต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีและไม่สามารถหาหลักประกันมาได้เท่านั้น ขณะเดียวกันอาจจะ มีประเด็นที่ว่า เป็นการไม่เหมาะสมหรือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหากใช้เครื่องมือติดตัวจำเลยที่ถูก ปล่อยตัวชั่วคราวตลอดเวลาจะกลายเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัวหรือไม่ ประเด็นนี้ผู้ศึกษาเห็นว่า ไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือละเมิดความเป็นส่วนตัวเพราะก่อนใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ จำเลยได้ให้ความยินยอมแล้ว การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ย่อมดีกว่าการเข้าไปอยู่ในเรือนจำ ด้วย เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มีคุณสมบัติสำคัญที่สามารถนำมาใช้กับมาตรการและเงื่อนไขที่ศาลกำหนดได้ เช่น การห้ามออกนอกเขตพื้นที่ที่กำหนดห้ามเข้าเขตพื้นที่ที่กำหนด การจำกัดความเร็วของผู้ขับขี่ ยานพาหนะและการติดตามเพื่อให้ทราบตำแหน่งที่อยู่ของผู้กระทำผิด เพื่อเฝ้าระวังป้องกันไม่ให้

กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ดังนั้นหากมีการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาปรับใช้กับกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราวของกฎหมายไทย ก็จะทำให้จำเลยทุกคนมีโอกาสได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวมากขึ้น และศาลเองก็จะมีเครื่องยืนยันว่าในการดำเนินการพิจารณาคดีจะมีตัวจำเลยมาศาล หรือหากจำเลยหลบหนี หรือมีพฤติกรรมต่อไปในทางว่าจะหลบหนีไม่มาศาล ก็สามารถที่จะทราบตำแหน่งที่อยู่ของบุคคลนั้น ได้ทันที อันเป็นการง่ายต่อการติดตามนำตัวจำเลยนั้นมาศาล ทั้งยังไม่เป็นภาระแก่จำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี ไม่มีหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราว ทั้งยังเป็นการสร้างความเสมอภาคและเท่าเทียมกันให้แก่บุคคลทุกคนไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีฐานะอย่างไร

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนจึงเห็นสมควรให้นำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราว โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. คำนิยาม

“เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า เครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทาง ที่อยู่ของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว

2. หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราว มีดังนี้

2.1 ประเภทคดีให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้

1. คดีความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและคดีนั้นศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี

2. คดีที่เป็นความผิดอันยอมความได้

3. คดีที่กระทำความผิดโดยประมาท

4. คดีในความผิดอื่นที่ศาลเห็นสมควร

2.2 ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การจำกัดการเดินทาง การห้ามออกจากบ้านในเวลาที่กำหนด ควบคุมไปกับการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

2.3 ระยะเวลาในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ศาลต้องกำหนดระยะเวลาพอสมควรในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของจำเลยแต่ละรายไป

2.4 กระบวนพิจารณาของศาล ก่อนที่ศาลจะสั่งให้ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการปล่อยตัวชั่วคราวจำเลยในชั้นพิจารณาของศาล ศาลจำเป็นต้องพิจารณาข้อมูลของจำเลย ลักษณะของการกระทำความผิด ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหายหรือสังคม และความยินยอมของจำเลยด้วย

2.5 การเพิกถอนคำสั่งให้ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อศาลสั่งให้ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการปล่อยตัวชั่วคราวแก่จำเลยและได้มีการกำหนดเงื่อนไขอย่างใดแล้ว หากความปรากฏต่อศาลว่าจำเลยฝ่าฝืนหรือละเมิดเงื่อนไขหรือกระทำความผิดอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด จำเลยต้องกลับเข้ามาสู่การคุมขังทันที

3. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาสั่งอนุญาตหรือไม่

3.1 จำเลยมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีหรือเป็นผู้ที่ไม่สามารถหาหลักประกันมาให้เพียงพอ และ

3.2 ร้องขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์แทนหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราว โดยสาบานตนแล้วว่าจะมาตามกำหนดนัด

3.3 ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

4. มีข้อยกเว้นในการใช้กับบุคคลที่มีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอมจะตั้งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้นมีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น

5. ค่าใช้จ่ายต่างๆที่เกี่ยวกับการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการปล่อยตัวชั่วคราวนี้ รัฐอาจเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดหรือบางส่วน โดยให้ศาลพิจารณาตามความเหมาะสมของจำเลยแต่ละคน เป็นรายๆไป เพราะจำเลยบางรายที่ขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์นี้เป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี ย่อมไม่มีเงินที่จะมาเสียค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

6. ข้อสันนิษฐาน ถ้ามีการทำลายเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยนั้นหนีหรือจะหลบหนีและให้เสียค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นขึ้นด้วย เพื่อเป็นการป้องปรามให้ผู้รับรักษา ดูแลเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์นั้นเสมอวิญญูชนพึงรักษาของตน

7. เสนอให้เพิ่มเติมฐานความผิดกรณีการหลบหนีในระหว่างให้ปล่อยตัวชั่วคราว ให้มีโทษจำคุก เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเกรงกลัวต่อโทษทางอาญา ดังนี้เพิ่มประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคสี่ “หากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวไม่ว่าโดยวิธีใดก็ตาม ให้ถือว่ามีความผิดฐานหลบหนีคำสั่งศาล”

8. การนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ในขั้นตอนอื่นๆ ของกระบวนการยุติธรรม เช่น การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์แทนการกักขังแทนค่าปรับ สำหรับจำเลยที่ไม่มีเงินเสียค่าปรับ หรือหลังจากการที่จำเลยได้รับพระราชทานอภัยโทษก็ควรให้มีการกำหนดเงื่อนไขหลังจากที่ได้ปล่อยตัวมาแล้ว อาจมีการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ควบคุมพฤติกรรมโดยกำหนดระยะเวลาพอสมควร เพื่อป้องกันมิให้จำเลยกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

9. หลังจากศาลอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวแล้ว ควรมีการติดตามผลเป็นระยะๆอาจเรียกได้ว่าเป็นการคุมประพฤติระหว่างถูกพิจารณาคดี ซึ่งควรติดตามดูความประพฤติของผู้ต้องหาหรือจำเลยว่า

ไปก่อเหตุร้ายใดๆหรือไม่ หรือไปยุ่งเหยิง รบกวนพยานหรือผู้เสียหายหรือไม่ หรือจะหลบหนีหรือไม่ หากพบว่ามีพฤติการณ์ดังกล่าวก็ต้องรายงานให้ศาลทราบโดยเร็วเพื่อพิจารณาเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข หรือข้อกำหนดในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว